

Yhteysviranomainen
Ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue
Lapin ELY-keskus
PL 8060
961010 Rovaniemi

Viite: Lausuntopyyntönnö 4.2.2025

Luonnonsuojelulain (9/2023) 35 §:n mukainen lausunto, Lyypäkin tuulivoimapuisto, Metsähallitus Oy, Martimoaapa – Lumiaapa - Penikat Natura-alue (F11301602, SAC/SPA), Simo, Keminmaa

Metsähallitus Oy:n Lyypäkin tuulivoimapuiston ympäristövaikutusten arviointimenettelyn (YVA-menettelyn) yhteysviranomainen on pyytänyt 4.2.2025 Lapin elinkeino, liikenne- ja ympäristökeskuksen luontoympäristöyksiköltä (jäljempänä ELY-keskus) lausuntoa Simon Lyypäkin tuulivoimapuiston Natura-arvioinnista, joka koskee Martimoaapa – Lumiaapa – Penikat Natura-aluetta. Natura-arviointi on päivätty 8.10.2024 ja sen on laatinut Metsähallituksen toimeksiannosta FCG Finnish Consulting Group Oy. Natura-alue sijaitsee lähimmillään noin 2–3 km etäisyydellä lähimmistä voimaloista.

Kuvaus suunnitellusta toiminnasta Natura-arvioinnin mukaan

Tuulivoimapuistohanke muodostuu hankealueesta ja tarkasteltavasta sähkönsiirrosta. Tuulivoimaloiden kokonaiskorkeus on enintään 300 metriä. Toteutusvaihtoehdot VE1-3 eroavat toisistaan voimalapaikkojen määrän ja sijoittelun suhteen. Voimalapaikat sijaitsevat vaihtoehdoissa VE2 lähimmillään 2,2 km etäisyydellä ja VE1:ssä sekä VE3:ssa 3,3 km etäisyydellä Martimoaapa – Lumiaapa – Penikat Natura-alueen rajasta.

Tuulivoimapuiston sisäinen sähkönsiirto toteutetaan maakaapeleilla. Hankealueella sijaitsevalta sähköasemalta (1-2 kpl) tuulivoimapuiston verkkoliityntä on mahdollista toteuttaa pohjoiseen tai etelään. Eteläinen vaihtoehto toteutettaisiin Simojoen sähköasemalle 2 x 110 kV voimajohdolla (SVEB). Sähkönsiirtoreitti SVEB ylittää Martimoaapa – Lumiaapa – Penikat Natura-alueen noin 25 metrin matkalla.

Tiedot Martimoaapa – Lumiaapa - Penikat Natura-alueesta (F11301602, SAC/SPA)

Martimoaapa – Lumiaapa – Penikat Natura-alue kuuluu Natura 2000 -verkostoon sekä luontodirektiivin mukaisena erityisten suojelutoimien alueena

12.5.2025

LAPELY/241/2021
Salassa pidettävän lausunnon
julkinen versio

(SAC-alue) että lintudirektiivin mukaisena erityisenä suojelualueena (SPA-alue).

Natura-tietolomakkeella mainitaan alueen suojeluperusteena yhteensä 11 luontodirektiivin liitteen I luontotyyppiä ja kaksi liitteen II lajia sekä yhteensä 44 lintudirektiivin mukaista lajia. Tietolomakkeella suojeluperusteena mainittu Fennoskandian luonnontilaiset jokireitit (3210) lienee virheellinen kirjaus. Lisäksi alueelta tunnetaan kaksi liitteen I luontotyyppiä, neljä liitteen II lajia sekä muutama lintudirektiivin liitteen I laji tai säännöllisesti levähtävä muuttolintu, joita ei ole toistaiseksi lisätty Natura-alueen suojeluperusteeksi mm. tietolomakkeiden pitkän päivitysvälin vuoksi.

Natura-alueen suojelutavoitteena on alueen merkityksen säilyttäminen Natura-tietolomakkeella mainituille suojeluperusteille. Lisäksi alueen suojelussa ja hoidossa painotetaan alueella vallitsevien luontotyyppien ja lajien sekä niiden elinympäristöjen tilan säilyttämistä turvaamalla luonnon omien prosessien mukainen kehitys, alueella vallitsevan luontotyyppien ja lajien sekä niiden elinympäristöjen tila säilyttämistä alueen käyttöä ohjaamalla, luontotyyppin, lajin elinympäristön tai populaation määrän lisäämistä ennallistamis- ja hoitotoimenpitein, luontotyyppin tai lajin elinympäristön laadun tai lajin populaation elinvoimaisuuden parantamista ennallistamis- ja hoitotoimenpitein.

Pääosa Martimoaapa-Lumiaapa-Penikat Natura-alueesta on toteutettu luonnonsuojelulla perustamalla Martimoaavan-Lumiaavan-Penikoiden soidensuojelualue (SSA 120117, Laki eräiden valtion omistamien alueiden muodostamisesta soidensuojelualueiksi 676/1981) sekä viisi yksityistä luonnonsuojelualueita.

Martimoaapa-Lumiaapa-Penikat Natura-alue on maailmanlaajuisen kosteikkoja suojelevan Ramsar-sopimuksen kohde. Se on luokiteltu myös kansainvälisesti arvokkaaksi lintualueeksi (IBA-alue).

Natura-arvioinnin aineisto ja lähtökohdat

Käytetyt aineistot

Arviointi on tehty Natura-tietolomakkeen, valtion suojelualueiden biotooppikuvioiden (Metsähallitus 2023) ja lajihavaintojen (Suomen lajitietokeskus 2022, Lyypäkin hankkeen luontoselvitykset) pohjalta.

Vaikutusmekanismit ja vaikutusalueet

Rakennettavilla tuulivoimaloilla ja teillä ei ole suoria tai välillisiä hydrologisia vaikutuksia, jotka ulottuisivat Natura-alueelle.

12.5.2025

LAPELY/241/2021

Salassa pidettävän lausunnon
julkinen versio

Sähkönsiirto (vaihtoehdot SVEB1 ja SVEB2) vaikuttaa suoraan ja välillisesti reunavaikutuksen ja hydrologisten muutosten kautta Natura-alueen luontotyyppeihin noin 25 metrin matkalla.

Mahdolliset vaikutukset suojeluperusteena olevaan linnustoon kohdistuvat pääasiassa laajalla alueella liikkuviin lajeihin Natura-alueen ulkopuolella tapahtuvien elinympäristömuutosten sekä häiriö- ja estevaikutuksen ja törmäysriskin kautta. Linnustovaikutusten vaikutusalueen tarkka rajaaminen on usein hankalaa ja monimutkaista.

Natura-alueella pesivät yksilöt tulevat muutolta pääosin Perämeren rannikon kautta lounaasta. Myös syksyllä muutolle lähtö suuntautunee pääosin merelle. Lyyppäkin hankealue sijaitsee Natura-alueen itä/koillispuolella, joten se ei sijaitse eteläisiin ja lounaisiin ilmansuuntiin sekä merelle suuntautuvien lentojen reitillä. Näin ollen voimat eivät aiheuta törmäysriskiä Natura-alueelle saapuville eikä sieltä muutolle lähteville linnuille.

Sähkönsiirtovaihtoehdon SVEB mukaiset, lounaaseen suuntautuvat voimajohdot sijoittuvat Natura-alueella pesivien lintujen muuttoreitille, jolloin ilmajohdot voivat aiheuttaa linnustolle törmäysriskin. Johtoreitti on lounais-koillissuuntainen, joten se on rannikolta / rannikolle lentävien lintujen lentoreitin kanssa samansuuntainen, mikä pienentää törmäysriskiä merkittävästi. Sähkönsiirtovaihtoehdon SVEA mukaiset voimajohdot sijoittuvat hankealueelle suuntautuen koilliseen, jolloin ne eivät sijoitu Natura-alueella pesivien lintujen muuttoreiteille, eivätkä näin ollen muodosta linnuille muutonaikaista törmäysriskiä. Voimajohtokokoluokan johtimiin ei ole todettu yhtään salassa pidettävän lintulajin törmäystä (Honkala, J / Rengastustoimisto, kirjall. tiedonanto 2023). Tilasto osoittaa selkeästi merkittävän eron eri johtotyyppien aiheuttamassa törmäysriskissä. Ulkoisten sähkönsiirtoreittien aiheuttama törmäysriski linnustolle arvioidaan suuruudeltaan ja merkittävyydeltään vähäiseksi.

Tuulivoimahankkeen häiriö- ja estevaikutuksia sekä elinympäristöjä muuttavia vaikutuksia voi kohdistua lintujen ohella myös muuhun eläimistöön, jolla on laaja elinpiiri. Eläimet saattavat liikkua ravinnonhakumatkoillaan kaukanakin niiden lisääntymispaikoista tai elinpiirien ydinalueista. Mikäli Martimoaapa-Lumiaapa-Penikat Natura-alueella esiintyvät saukot käyttävät Kuivasojaa, Kuivasjokea, Martimo-ojaa tai Simoskanojaa elinympäristöinä, voivat kyseisiin virtavesiin kohdistuvat rakentamisen aikaiset, voimalapaikkojen ja sähkönsiirtoreittien rakentamistöiden pintavesivaikutukset vaikuttaa alueella esiintyviin saukkoihin. Saukkoon voi kohdistua myös Natura-alueen ulkopuolelle jääviä meluvaikutuksia hankkeen rakentamisvaiheessa sekä toiminnan aikaisia välkevaikutuksia.

Epävarmuustekijät

Kasvillisuuteen ja luontotyyppeihin kohdistuvien vaikutusten arvioinnissa epävarmuustekijöitä on melko vähän, sillä lähtötietojen ja maastoinventoinnin perusteella alueen luonnonarvojen sijoittuminen tunnetaan hyvin, eivätkä tuulivoiman vaikutukset kasvillisuuteen lähtökohtaisesti ulotu kauas.

12.5.2025

LAPELY/241/2021
Salassa pidettävän lausunnon
julkinen versio

Eläimistöön, erityisesti linnustoon, liittyvien vaikutusten arvioinnissa epävarmuutta on enemmän, sillä yksilöiden liikkeet, joita on mahdoton tarkoin tietää ja ennustaa, vaikuttavat tuulivoiman vaikutusten suuruuteen ja sitä kautta merkittävyyteen.

Vaikutusten merkittävyyden ja Natura-alueen koskemattomuuden arviointitapa

Arvioinnin kriteereinä on käytetty alueen herkkyyttä, vaikutusten suuruutta ja todennäköisyyttä, merkittävyyttä ja kestoja. Kielteisten vaikutusten merkittävyys arvioitiin kohteen herkkyyden ja muutoksen suuruusluokan perusteella seuraavia luokkia käyttäen: erittäin suuret vaikutukset, suuret vaikutukset, kohtalaiset vaikutukset, vähäiset vaikutukset ja ei vaikutuksia. Näistä merkittäviä vaikutuksia ovat erittäin suuret ja suuret vaikutukset. Vaikutusten merkittävyyden ja alueen koskemattomuuden käsitteet on määritellyt Byronin (2000), Södermanin (2003) ja Mäkelän & Salon (2021) mukaan.

Tiivistelmä Natura-arvioinnissa todetuista vaikutuksista Martimoaapa – Lumiaapa - Penikat Natura-alueen suojeluperusteisiin

Luontodirektiivin liitteen I luontotyyppit

Hankkeella ei ole vaikutuksia Natura-alueella sijaitseviin Fennoskandian luonnontilaisiin jokireitteihin, Silikaattikallioihin, Lehtoihin, Lettoihin, Aapasoihin, Humuspitoisiin järviin ja lampiin, Pikkujokiin ja puroihin, Vaihtumissoihin ja rantasoihin, Luonnonmetsiin tai Puustoihin soihin.

Sähkönsiirtovaihtoehdoista SVEB aiheutuu vaikutuksia Keidassoihin. Johtoaukea, reunavaikutus sekä hydrologiset vaikutukset ulottuvat noin 0,82 hehtaarin alueelle, mikä on 0,065 % koko luontotyyppin esiintymisalasta Natura-alueella. Vaikutukset ovat korkeintaan vähäiset.

Luontodirektiivin liitteen II lajit

Luontotyyppivaikutusten perusteella myöskään luontodirektiivin liitteen II salassa pidettävään lajiin ei kohdistu vaikutuksia.

Vaikutukset saukkoon ovat korkeintaan vähäisiä.

Lintudirektiivin liitteen I lajit ja alueella säännöllisesti esiintyvät muuttolinnut

Vaikutukset kaikkiin suojeluperusteena oleviin lintuihin ovat vähäisiä tai korkeintaan vähäisiä. Vaikutukset aiheutuvat etupäässä sähkönsiirtovaihtoehdon SVB rakentamisesta ja joidenkin lajien kohdalla voimaloista.

Yhteisvaikutukset

12.5.2025

LAPELY/241/2021

Salassa pidettävän lausunnon
julkinen versio

Muut tuulivoimahankkeet sijoittuvat suhteellisen kauas toisistaan, eri valuma-alueille ja siten, etteivät hankealueiden vedet laske Natura-alueen suuntaan. Yhteisvaikutuksia Natura-alueen suojelun perusteena oleviin luontotyyppeihin ei muodostu.

Sekä Leilisuon, että Hevosselän hankealueet sijoittuvat eri puolille laajaa Natura-aluetta kuin Lyypäkin hankealue. Hankkeiden linnustovaikutukset eivät kohdistu samoihin yksilöihin tai pareihin. Tuulivoimahankkeiden Natura-alueelle aiheuttamat vaikutukset kuitenkin jossain määrin laajenevat, jolloin suurempi osa Natura-alueesta sijoittuu vaikutusalueen sisään. Vaikutusten merkittävyys suojeluperusteena esitetyille lajeille arvioidaan kuitenkin kyseisten hankkeiden osalta pääosin vähäiseksi, joten yhteisvaikutus ei nosta vaikutusten merkittävyyttä. Leilisuon hankkeen ja Lyypäkin hankkeen vaikutukset kohdistuvat eri salassa pidettävien lintulajin 2 reviirien alueille. Salassa pidettävän lintulajin 2 tiedetään välttävän liikkumista naapurireviirien alueella, jolloin yhteisvaikutuksia ei pääse muodostumaan. Yhteisvaikutuksia Natura-alueen suojelun perusteena esiintyvään saukkoon ei muodostu, koska tuulivoimahankkeet sijaitsevat eri valuma-alueilla.

Lieventämistoimet

Lieventämistoimet eivät ole tarpeen.

Vaikutukset Natura-alueen koskemattomuuteen

Hanke ei vaaranna niitä luontoarvoja, joiden perusteella kyseinen alue on sisällytetty Suomen Natura 2000-verkostoon. Lyypäkin tuulivoimahankkeen ei myöskään yksin tai yhdessä muiden lähialueen tuulivoimahankkeiden kanssa arvioida merkittävästi heikentävän Natura-alueen ekologista rakennetta ja toiminnallista kokonaisuutta.

ELY-KESKUKSEN LAUSUNTO NATURA-ARVIOINNISTA

Arvioinnin toteutustapa

Hankekuvaus

Hankekuvaus ei ole riittävä Natura-arvioinnin tarpeisiin. Natura-arvioinnissa on kuvattava ne hankkeen osat, joista voi aiheutua vaikutuksia Natura-alueen suojeluperusteisiin. Esimerkiksi hankealueen sisäisiä teitä ja muuta rakentamista, jolla voi olla vaikutusta saukkoon ei ole kuvattu. Natura-arvioinnin tulee muodostaa itsenäinen kokonaisuus myös silloin kun se tehdään YVA-menettelyn yhteydessä.

Natura-arvioinnin luettavuutta olisi edistänyt hankekuvauksen kirjoittaminen Natura-arvioinnin näkökulmasta eli etenkin niiden hankkeen osien kuvaaminen, joista voi aiheutua vaikutuksia Natura-alueen suojeluperusteisiin.

12.5.2025

LAPELY/241/2021

Salassa pidettävän lausunnon
julkinen versio

Käytetyt aineistot

EU-tuomioistuimen ratkaisun C-43/10 mukaan arviointia ei voida pitää asianmukaisena, jos alueen luontotyyppejä tai lajeja koskevat tiedot puuttuvat tai ne eivät ole luotettavia tai ajantasaisia. Natura-arviointi ei pääosin perustu sitä varten maastossa kohdennetusti kerättyyn tietoon suojeluperusteena olevien lajien, niiden elinympäristöjen sekä luontotyyppien esiintymistä.

Arvioinnin kerrotaan perustuvan Lyypäkin hankkeen luontoselvitysten ja Lajitietokeskuksen lajihavaintoihin. Tämän enempää arvioinnin pohjana olevia aineistoja ei ole esitelty Natura-arvioinnissa, minkä vuoksi arvioinnin perusteella ei saa kuvaa siitä, onko YVAa varten tehty Natura-alueen suojeluperusteita koskevia selvityksiä hankkeen vaikutusalueella, joka suojeluperusteena olevien eläinlajien kohdalla voi ulottua toisinaan kauaksikin Natura-alueen ulkopuolelle. Myöskään sitä, miten kyseisiä aineistoja on arvioinnissa hyödynnetty, ei ole avattu. Natura-arvioinnissa tulee esittää YVA-menettelyä varten kerättyjen lajist selvitysten menetelmät ja tulokset siltä osin, kun niillä on merkitystä Natura-arvioinnin kannalta. Natura-arvioinnin tulee muodostaa itsenäinen kokonaisuus myös silloin kun se tehdään YVA-menettelyn yhteydessä.

Tiedot tuotantoalueen ja sähkönsiirtovaihtoehtojen yli tapahtuvasta lintujen liikkumisesta (määrä, suunta, lajit), erityisesti muuton aikana ovat keskeisiä, kun arvioidaan hankkeen vaikutuksia suojelun perusteena olevaan linnustoon. Kyseisiä tietoja ei ole esitetty Natura-arvioinnissa.

Metsähallitus on tehnyt Natura-alueella linjalaskentoja lähivuosina. Linjalaskennat antavat kuvaa siitä, mikä on Natura-alueen linnuston tila.

Luontotyyppivaikutusten arviointi perustuu yksinomaan Metsähallituksen biotooppiaineistoon. ELY-keskus huomauttaa, että Metsähallituksen luontotyyppiaineistoa ei ole pääosin kerätty sillä tarkkuudella, että sitä voisi käyttää sellaisenaan erilaisten hankkeiden Natura-arvioinneissa tai muussakaan yksityiskohtaisessa suunnittelussa. Aineisto antaa pääasiassa kuvan Natura-alueverkoston edustavuudesta ja kattavuudesta. Aineiston laadusta tarkemmin Valtion suojelualueiden biotooppikuvioiden tietotuoteselosteessa¹. Natura-arviointia varten tehtävissä kartoituksissa tulisi selvittää maastossa vaikutusalueen Natura-luontotyyppit sekä niiden edustavuus ja luonnontilaisuus Natura-luontotyyppioppaan² ja Natura-luontotyyppien inventointiohjeen³ mukaisesti. Metsähallituksen luontotyyppiaineistoa voi käyttää pohjatietona tarkentavassa kartoituksessa.

Muissa samaan Natura-alueeseen vaikuttavissa hankkeissa tehtyjä luontoselvityksiä, Natura-arviointeja ja niistä annettuja lausuntoja ei ole

¹ <https://www.metsa.fi/maat-ja-vedet/paikkatieto/suojelualueiden-biotooppikuviot/>

² <http://hdl.handle.net/10138/41087>

³ SYKE & Metsähallitus 2020. NATURA 2000 -LUONTOTYYPPIEN INVENTOINTIOHJE, Versio 9 5.6.2020. <https://www.ymparisto.fi/sites/default/files/documents/Luontotyyppiiohjeistus-ver9-MH-SYKE-2020.pdf>

12.5.2025

LAPELY/241/2021
Salassa pidettävän lausunnon
julkinen versio

käytetty Natura-arvioinnin aineistona, vaikka ne olisivat antaneet oleellista lähtötietoa Natura-arviointiin.

Vaikutusmekanismit ja vaikutusalueet

Vaikutusmekanismeja on esitelty Natura-arvioinnissa lähinnä yleisellä tasolla, ei suhteessa Martimoaapa – Lumiaapa - Penikat Natura-alueeseen. Tarkastelussa on tiivistämisen varaa.

Arvioinnin perusteella on mahdollista muodostaa yleispiirteinen kuva hankkeen vaikutusalueista Natura-alueen luontotyyppeihin ja salassa pidettävään kasvilajiin. Saukkoon ja suojelun perusteena oleviin lintulajeihin kohdistuvista vaikutusalueista ei kaikilta osin saa Natura-arvioinnin perusteella käsitystä.

Natura-arvioinnin on perustuttava parhaaseen käytettävissä olevaan tieteelliseen tietoon, joka on yksilöitävä. Arviointi ei voi keskeisiltä osiltaan perustua pelkästään yleisiin toteamuksiin konsulttiyhtiön tekemistä tuulivoimahankkeiden seurannoista tai yksittäisten henkilöiden kirjallisiin kannanottoihin. Ne eivät ole tieteellistä tietoa. ELY-keskus kiinnittää huomiota Simojen kautta ohjautuvaan muuttoon sekä sähkönsiirtovaihtoehtoon SVEB.

Epävarmuustekijät

Aineiston riittävyyteen ja laatuun liittyvää epävarmuutta ei ole tunnistettu Natura-arvioinnissa. Natura-arvioinnissa todetaan, että maastoinventoinnin perusteella alueen luonnonarvojen sijoittuminen tunnetaan hyvin, vaikka alueella ei ole Natura-arvioinnissa esitetyn perusteella tehty maastoinventointeja.

Vaikutusten merkittävyyden arviointitapa ja koskemattomuuden määritelmä

Luontodirektiivin 6 artiklan säännöksiä käsittelevän Komission tiedonannon (Euroopan Komissio 2019⁴) mukaan merkittävän vaikutuksen käsitettä ei tule määritellä mielivaltaisesti vaan sen tulee perustua objektiivisiin, mieluiten kvantifioitaviin kriteereihin. Merkittävyyttä arvioitaessa tulee ottaa huomioon suunnitellun toiminnan luonne sekä kyseisen alueen ja siellä esiintyvien lajien ja luontotyyppien erityispiirteet sekä alueen suojelutavoitteet. Vaikutuksen merkittävyyteen vaikuttavat mm. vaikutuksen suuruus, tyyppi, laajuus, kesto, voimakkuus, ajoitus, todennäköisyys ja kunkin luontotyyppin ja lajin haavoittuvuus.

Komission tulkintaohjeen (Euroopan Komissio 2021⁵) mukaan vaikutusten merkittävyyttä arvioitaessa tarkastellaan muun muassa luontotyyppin

⁴ Euroopan komissio 2019: Natura 2000 -alueiden suojelu ja käyttö - Luontodirektiivin 92/43/ETY 6 artiklan säännökset. 25.1.2019. 2019/C 33/01

⁵ Euroopan komissio 2021: Natura 2000 -alueisiin liittyvien suunnitelmien ja hankkeiden arviointi – Luontodirektiivin 92/43/ETY 6 artiklan 3 ja 4 kohtaa koskevat menetelmäohjeet. Bryssel 28.9.2021 C(2021) 6913 final.

12.5.2025

LAPELY/241/2021
Salassa pidettävän lausunnon
julkinen versio

menetyksen tai heikentymisen (vrt. luontotyyppin edustavuus ja luonnontilaisuus) suhteellista pinta-alaa tai lajin suhteellista yksilömäärää.

Natura-arvioinnissa käytettäväksi ilmoitettu vaikutusten merkittävyyden arviointitapa ei sovellu Natura-arviointiin. Luontoselvitysoppaan toisessa painoksessa (Mäkelä & Salo 2023) todetaan, että ensimmäisessä painoksessa esitettyä merkittävyyden arviointia ei tule käyttää Natura-arvioinnissa. Myöskään Södermanin (2003) ja Byronin (2000) ohjeisiin ei tule enää viitata, koska niissä annettavat ohjeet ovat osittain ristiriidassa asiaa koskevan oikeuskäytännön sekä Komission ohjeistusten kanssa. ELY-keskus kehottaa perehtymään asiaa koskeviin ajantasaisiin ohjeisiin.

Natura-arvioinnin perusteella ei saa kuvaa siitä, miten ilmoitettua arviointitapaa on tosiasiaassa sovellettu, koska arvioinnin loppupäätös on ainoastaan todettu.

Natura-arviointiin ei kuulu yksittäisten vaikutusmekanismien merkittävyyden arviointi. Natura-arvioinnissa arvioidaan suojeluperusteeseen kohdistuvien kaikkien vaikutusmekanismien aiheuttaman vaikutuksen merkittävyyttä yhdessä. Tässä tarkastelussa on huomioitava myös ne vaikutusmekanismit, jotka yksinään ovat vaikutuksiltaan vähäisiä.

ELY-keskus huomauttaa, että Natura-alueen koskemattomuus vaarantuu silloin kun yksittäiseen suojeluperusteeseen kohdistuu merkittävä heikennys. Natura-arvioinnissa kuvatulla luokittelulla tämä olisi tuottanut ainoastaan kohtalaisen kielteisen vaikutuksen alueen koskemattomuuteen.

Arvio vaikutuksista Martimoaapa – Lumiaapa - Penikat Natura-alueen suojelutavoitteisiin

Natura-alueen suojelutavoitteet

Natura-arvioinnin kohteena oleva toiminta ei ole Martimoaapa – Lumiaapa - Penikat Natura-alueen suojelutavoitteita tukevaa toimintaa.

Luontodirektiivin liitteen I luontotyyppit

Arvioinnin perusteella on pääteltävissä, että hankkeen vaikutukset eivät sähkönsiirtovaihtoehtoja SVEB lukuun ottamatta yllä Natura-alueelle eikä vaikutuksia alueen suojelun perusteena oleviin luontotyypeihin siltä osin muodostu. Silloin kun vaikutukset eivät yllä Natura-alueelle, eivät luontotyyppitietoon liittyvät puutteet nouse kriittisiksi arvioinnin kannalta.

Sähkönsiirtovaihtoehtojen SVEB vaikutukset ulottuvat Natura-alueelle. ELY-keskus katsoo, että vaikutusalueen laajuus on arvioitu oikeansuuntaisesti. Metsähallituksen avoimessa aineistossa olevat tiedot vaikutusalueen luontotyyppistä on määritetty ilmakuvatulkintana vuonna 2004. Natura-arviointia ei voi perustaa näin vanhaan ja ilmakuvatulkinnalla hankittuun tietoon. Natura-

12.5.2025

LAPELY/241/2021

Salassa pidettävän lausunnon
julkinen versio

arvioinnin kuva 7 on kyseiseltä luontotyyppikuviolta, joten Natura-arviointia varten on ilmeisesti käyty ko. paikalla. Natura-arvioinnissa on esitettävä kartoittajan perusteltu näkemys vaikutusalueen Natura-luontotyyppistä/luontotyypeistä ja sen/niiden luonnontilaisuudesta ja edustavuudesta sekä perustettava vaikutusten arviointi näihin maastossa kerättyihin tietoihin.

Natura-alueen ulkopuolella sijaitseviin liitteen I luontotyyppeihin kohdistuvat vaikutukset eivät kuulu Natura-arviointiin.

Luontodirektiivin liitteen II lajit

Vaikutukset salassa pidettävään lajiin ovat suljettavissa pois sillä perusteella, että vaikutukset eivät yllä Natura-alueelle.

Saukko voi liikkua laajalti Natura-alueen ulkopuolella. Natura-arvioinnissa ei ole tosiasiaassa arvioitu Natura-alueen saukkoihin kohdistuvia vaikutuksia Natura-alueen ulkopuolella. Jotta Natura-arviointi voidaan todeta asianmukaisesti tehdyksi myös saukon osalta, tulee hankekuvausta (mm. hankealueen sisäinen tiestö), vaikutusmekanismeja ja vaikutusalueita täydentää sekä tarvittaessa selvittää saukon esiintymistä Natura-alueella ja hankkeen vaikutusalueella sen selvittämiseksi liikkuuko hankkeen vaikutusalueella Natura-alueen saukkoyksilöitä.

Lintudirektiivin liitteen I lajit ja alueella säännöllisesti esiintyvät muuttolinnut

Lintulajeihin kohdistuva vaikutusten arviointi on tehty hyvin yleisellä tasolla, eikä se ilmeisesti perustu maastossa kerättyyn tietoon.

ELY-keskus yhtyy helmipöllöstä, suopöllöstä, pyystä, huuhkajasta, jänkäsiirriäisestä, sinisuohaukasta, palokärjestä, ampuhaukasta, nuolihaukasta, tuulihaukasta, naurulokista, mustalinnusta, keltavästäräkistä, salassa pidettävästä lintulajista 1, pyystä, teerestä, metsosta, mehiläishaukasta, pohjantikasta, mustakurkku-uikusta, kalatiirasta, lapintiirasta ja hiiripöllöstä Natura-arvioinnissa todettuun. Merkittävät heikentävät vaikutukset yksin Lyypäkin tuulivoimahankkeen vaikutuksesta ovat poissuljettuja.

ELY-keskus katsoo, että Lyypäkin tuulivoimahankkeen aiheuttamia vaikutuksia seuraaviin lajeihin ei ole arvioitu asianmukaisesti:

- kaakkuri
- kuikka
- laulujoutsen
- jouhisorsa
- uivelo
- vesipääsky
- metsähanhi
- kurki
- kapustarinta

12.5.2025

LAPELY/241/2021

Salassa pidettävän lausunnon
julkinen versio

- suokukko
- jänkäkurppa
- mustaviklo
- punajalkaviklo
- liro
- salassa pidettävä lintulaji 2

Vaikutuksia seuraaviin lajeihin ei ole arvioitu ollenkaan:

- pohjansirkku
- lapinpöllö
- sinipyrstö
- salassa pidettävä lintulaji 3

Natura-arvioinnissa ei ole otettu huomioon sitä, että osa suojeluperusteena mainituista lintulajeista on levähtäviä. Muutonaikaisia vaikutuksia on siten tarkasteltava myös Natura-alueelta eteenpäin. Arvioinnin pohjaksi on tarvittaessa hankittava tietoa lintujen muuttoreiteistä kyseisellä alueella.

ELY-keskus kiinnittää erityistä huomiota harvalukuisiin lajeihin kohdistuviin vaikutuksiin, joissa merkittävä heikennys voi tapahtua jo yhteen yksilöön/pariin kohdistuvien vaikutusten kautta.

Natura-arvioinnissa tulee esittää kunkin lajin Natura-alueen yksilöiden elinympäristöt (huom. ekologiseen tietoon perustuen myös Natura-alueen ulkopuolelta) sekä tiedot muuttoreiteistä yhdessä ko. lajiin vaikuttavien vaikutusmekanismien kanssa. Arvioinnissa on otettava huomioon kunkin lajin ekologiset ominaisuudet.

Yhteisvaikutukset

Yhteisvaikutuksilla tarkoitetaan Natura-arvioinnin yhteydessä kaikkia niitä vaikutuksia, jotka kohdistuvat samaan suojeluperusteeseen riippumatta siitä missä Natura-alueen osissa, milloin ja millä tavalla vaikutukset ilmenevät. Vaikutusten arvioinnissa keskitytään niihin vaikutuksiin, jotka ovat suurempia kuin Natura-aluetta verkostoon 1998 ehdotettaessa. Komission ohjeistuksen (2019) mukaan yhteisvaikutusten arvioinnin on oltava erottamaton osa yleistä arviointia eikä vain "sivuhuomio" arviointiprosessin lopussa.

Natura-arvioinnissa käytetty yhteisvaikutuksen määritelmä ei ole komission ohjeistuksen mukainen. Arviointiin tulee sisällyttää Natura-alueen eteläpuoliset tuulivoimahankkeet, Natura-alueelle ja sen lähelle luvitettu ja suunniteltu malminetsintä sekä Oravakankaan louhos. Lisäksi tulee huomioida Metsähallituksen pesimäaikaisten ennallistamispolttojen yhteisvaikutus, mikäli vaikutuksia kohdistuu samoihin lintulajeihin. Tiedot ennallistamispoltoista on saatavissa Metsähallitukselta.

Leillisuon tuulivoimahankkeesta ja Ala-Penikan malminetsinnästä on laadittu Natura-arvioinnit vuonna 2023 ja luonnonsuojeluviranomaiset ovat antaneet niistä lausuntonsa. Laajempi Penikoiden malminetsinnän Natura-arviointi on

12.5.2025

LAPELY/241/2021

Salassa pidettävän lausunnon
julkinen versio

parhaillaan ELY-keskuksessa lausuttavana ja ELY-keskus odottaa Leilisuon Natura-arviointia uudelleen lausuttavaksi. Jotta eri hankkeiden aiheuttamia, yksinään ei merkittäviä vaikutuksia on mahdollista laskea yhteen, tulee Natura-arvioinneissa tuottaa numeerista tietoa mm. vaikutuksen kohteena olevista yksilöistä/pareista.

Yhteisvaikutuksia tulee arvioida kaikkien niiden suojeluperusteiden kohdalla, joihin arvioinnin kohteena oleva hanke vaikuttaa. Muiden hankkeiden Natura-arvioinnit ja niistä annetut lausunnot ovat yhteisvaikutusten arvioinnin keskeistä aineistoa.

Leilisuon Natura-arvioinnissa ja luonnonsuojeluviranomaisten siitä antamissa lausunnoissa on todettu, että toteutettu Leipiö-Sarvisuon tuulivoimapuisto aiheuttaa yksinään yhteen salassa pidettävän lintulajin 2 reviiiriin merkittävyydeltään suuret törmäysvaikutukset. Tämä tarkoittaa, että Martimoaapa – Lumiaapa – Penikat Natura-alueen suojeluperusteena mainittu laji on merkittävästi heikentyneessä tilassa. Kun jokin suojeluperuste on merkittävästi heikentyneessä tilassa, ei minkäänlaisia lisävaikutuksia kyseiseen suojeluperusteeseen saa enää muodostua.

ELY-keskus kannustaa yhtiötä tekemään yhteistyötä muiden samaan alueeseen vaikuttavien hankkeiden kanssa, jotta vaikutukset niihin suojeluperusteisiin, joihin vaikuttaa useampi hanke saadaan asianmukaisesti arvioitua. Eri Natura-arvioinneista vastaavien tahojen on hyvä vähintään sopia keskenään, miten vaikutuksia arvioidaan ja millä määrällisillä suureilla vaikutuksen suuruutta kuvataan, jotta kussakin Natura-arvioinnissa pystytään tosiasiallisesti ottamaan huomioon muiden hankkeiden vaikutukset. Jotta yhteisvaikutusten arvioiminen on mahdollista, tulee kunkin hankkeen vaikutukset arvioida määrällisinä. Natura-arvioinnista on löydettävä arvio siitä, kuinka moneen Natura-alueen yksilöön ja kuinka suureen osaan lajin keskeistä elinympäristöä vaikutuksia kohdistuu, kuinka kauan vaikutus kestää ja mikä on sen voimakkuus tai laatu. Parhaassa tapauksessa konsultit tekisivät yhdessä vaikutusten arviointia.

Metsähallituksen tekemien linjalaskentojen perusteella helmipöllön, suokukon, sinisuohaukan, palokärjen, ampuhaukan, jänkäkurpan, kapustarinnan, lapinpöllön ja hiiripöllön parimäärät ovat olleet selvästi alhaisempia kuin mitä suojelun perusteena Natura-tietolomakkeen mukaan on (NATA-lomake, hyväksytty 13.12.2022). Yhden vuoden laskentojen perusteella ei voi varmistua siitä, että Natura-alueen lintukannat ovat merkittävästi heikentyneessä tilassa, mutta se ei ole poissuljettavissa. Yhteisvaikutusten arvioinnissa tulee ottaa huomioon kantojen mahdollisesti heikentynyt tila, vaikka sen syytä ei tunnetakaan.

Lieventävät toimenpiteet

Jos arvioinnin kohteena oleva toiminta yksin tai yhdessä aiemmin toteutettujen tai suunniteltujen hankkeiden tai suunnitelmien kanssa saattaa merkittävästi heikentää jotakin suojeluperustetta, on tarpeen asettaa lieventäviä toimenpiteitä.

12.5.2025

LAPELY/241/2021

Salassa pidettävän lausunnon
julkinen versio

Lieventävien toimenpiteiden tarve kaikkien suojeluperusteiden osalta tulee tarkastella, kun arviointia on päivitetty.

Olemassa olevan, merkittävän yhteisvaikutuksen vuoksi Lyypäkin voimaloista Natura-alueen salassa pidettävään lintulajiin 2 kohdistuvat vaikutukset on poistettava lieventämistoimin. Lievennystoimien tulee perustua voimalapaikkakohtaiseen törmäysriskin mallinnukseen ja siinä tulee ottaa lisäksi huomioon elinympäristömenetykset ja muut mahdolliset vaikutukset reviiriin. ELY-keskus katsoo, että ensisijainen lievennystoimi on reviirillä olevien tuulivoimaloiden poistaminen, kuten Natura-arvioinnissa oli tunnistettu.

Lieventävät toimenpiteet kuvataan yksityiskohtaisesti ja *esitetään tieteelliseen näyttöön perustuva selostus siitä, miten toimenpiteellä poistetaan havaitut haitalliset vaikutukset tai vähennetään niitä*. Tämän lisäksi kerrotaan, miten ja milloin toimenpiteet toteutetaan, kuka ne toteuttaa ja *miten toimenpiteiden vaikuttavuutta seurataan* (Euroopan komissio 2019).

Kun lieventäviä toimenpiteitä asetetaan, tulee vaikutukset kyseessä olevaan suojeluperusteeseen arvioida erikseen ilman lieventämistä ja sen jälkeen.

Seuranta

Natura-arvioinnissa seurannalla varmistetaan lieventävien toimenpiteiden täytäntöönpanon onnistuminen (Euroopan komissio 2021). Seuranta on kohdennettava niihin suojeluperusteisiin, joiden heikentyminen on poissuljettu lieventävillä toimenpiteillä. Seurantasuunnitelma on oleellinen osa sellaista Natura-arviointia, jossa muuten mahdollisesti merkittäviä vaikutuksia lievennetään.

Yhteenveto Natura-arvioinnin asianmukaisuudesta

Luonnonsuojelulain 35 §:n mukaisen arviointi- ja lausuntomenettelyn tehtävänä on tuottaa objektiivista tietoa viranomaiselle sen varmistamiseksi, että hanke ei yksin tai yhdessä muiden hankkeiden tai suunnitelmien kanssa merkittävästi heikennä Natura-alueen suojelun perusteena olevia luonnonarvoja ja siten arviointi muodostaa perustan sille, voidaanko hanke tai suunnitelma hyväksyä vai ei.

Natura-arviointi on luontodirektiivin 6 artiklan 3 kohdan ja luonnonsuojelulain 35 §:n 1 momentin mukaan tehtävä asianmukaisella tavalla. Asianmukainen arviointi sisältää täydellisiä, täsmällisiä ja lopullisia toteamuksia ja päätelmiä, joilla voidaan hälventää kaikenlainen perusteltu tieteellinen epäily ehdotettujen töiden vaikutuksista kyseessä olevaan alueeseen (Euroopan komissio 2019). Natura-arvioinnin tulee muodostaa itsenäinen kokonaisuus, jossa johtopäätökset perustellaan täsmällisiin tieteellisiin seikkoihin perustuen.

Vaikutukset suojelun perusteena oleviin luonnonarvoihin tulee arvioida yksin ja yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa.

12.5.2025

LAPELY/241/2021

Salassa pidettävän lausunnon
julkinen versio

Yhteysviranomainen on Lyypäkin YVA-ohjelmasta antamassaan lausunnossa katsonut, että Natura-arvioinnissa erityistä painoarvoa tulee kohdistaa linnustovaikutusten arviointiin ja siinä yhteisvaikutuksiin muiden hankkeiden kanssa. Mikäli lähtötiedot ovat puutteellisia, tulee niitä täydentää maastoselvityksin. Lisäksi yhteysviranomainen on korostanut, että arvioinnissa on tuotava selkeästi ja yksiselitteisesti esille kaikki Natura-alueisiin kohdistuvat vaikutukset ja niitä tulee havainnollistaa kuvin ja kartoin. Arvioinnin tulee myös perustua ajantasaisiin ja tarkkoihin tietoihin, mukaan lukien laji- ja luontotyyppitiedot.

ELY-keskus katsoo, että Natura-arviointi ei täytä asianmukaisuudelle asetettuja vaatimuksia. Arviointi ei perustu kaikilta osin riittävään hankekuvaukseen, suojeluperustekohtaiseen vaikutusalueiden määrittelyyn, maastossa kerättyyn aineistoon, parhaaseen käytettävissä olevaan tieteelliseen tietoon, soveltuvaan merkittävyyden arviointimenetelmään eikä riittävään yhteisvaikutusten arviointiin. Arviointi ei etene aukottomana päättelyketjuna.

Johtopäätökset vaikutuksista Natura-alueen koskemattomuuteen

Luontodirektiivin 6 artiklan 3 kohdan mukaan toimivaltaiset viranomaiset voivat antaa hyväksyntänsä suunnitelmalle tai hankkeelle vasta varmistuttuaan siitä, ettei suunnitelma tai hanke vaikuta kyseisen Natura-alueen koskemattomuuteen, "eheyteen". Alueen koskemattomuuden käsitettä ei ole luontodirektiivissä erikseen määritetty, mutta komission tulkintaohjeen mukaan sillä tarkoitetaan koko Natura-alueen ekologisen rakenteen ja toiminnan säilymistä elinkelpoisena niin että se turvaa niiden luontotyyppien, luontotyyppien kokonaisuuksien ja/tai lajien kantoja, joita varten alue on osoitettu verkostoon.

Silloin kun Natura-arviointi on asianmukaisesti suoritettu sisältäen asianmukaisen yhteisvaikutusten tarkastelun, jossa myös epäsuorat vaikutukset on tarkasteltu, ja sen lopputulos on, että merkittävä heikentyminen jokaisen suojeluperusteiden osalta voidaan sulkea pois, voidaan samalla todeta, että alue pysyy luontodirektiivin tarkoittamassa mielessä koskemattomana (Euroopan Komissio 2019).

ELY-keskus katsoo, että suunniteltu toiminta vaikuttaa haitallisesti alueen koskemattomuuteen salassa pidettävään lintulajiin 2 kohdistuvien vaikutusten kautta. Muilta osin arvioinnin asianmukaisuuteen liittyvien puutteiden vuoksi jää epäselväksi, vaikuttaako suunniteltu toiminta joko yksin tai yhdessä muun toiminnan kanssa haitallisesti alueen koskemattomuuteen. Jotta Natura-arviointi täyttää asianmukaisuudelle asetetut vaatimukset, on sitä täydennettävä.

12.5.2025

LAPELY/241/2021

Salassa pidettävän lausunnon
julkinen versio

Luonnonsuojelulain esitöiden mukaan (HE 76/2022 vp, s. 167) ELY-keskuksen ja aluetta hallinnoivan viranomaisen lausunnoille on annettava huomattava paino Natura-alueen heikentymistä koskevassa arvioinnissa.

ELY-keskus suosittelee, että Natura-arvioinnista toimitettaisiin luvan myöntävälle tai suunnitelman hyväksyvälle viranomaiselle yhtenäiseksi asiakirjaksi päivitetty versio.

Tiivistelmä Natura-lausunnon keskeisestä sisällöstä

Martimoaapa-Lumiaapa-Penikoiden Natura-alueen suojeluperusteena on 44 lintulajia, yksi muu eläinlaji, yksi kasvilaji ja 11 luontotyyppiä. Aluetta koskeva arviointi on laadittu olemassa olevan tiedon pohjalta asiantuntija-arviona.

Arviointi ei täytä asianmukaisella arvioinnille asetettuja vaatimuksia. Arviointi ei etene aukottomana päättelyketjuna. Se ei perustu kaikilta osin riittävään hankekuvaukseen, suojeluperustekohtaiseen vaikutusalueiden määrittelyyn, maastossa kerättyyn aineistoon, parhaaseen käytettävissä olevaan tieteelliseen tietoon, soveltuvaan merkittävyyden arviointimenetelmään eikä riittävään yhteisvaikutusten arviointiin.

Arvioinnin keskeisimmät puutteet ovat, että se ei perustu alueelta kerättyyn ajantasaiseen tietoon suojelun perusteena olevista lintulajeista, vaikutusten arvioinnin tueksi ei esitetä asiaa koskevaa tieteellistä kirjallisuutta ja yhteisvaikutuksen käsite on määritelty väärin.

Suunniteltu toiminta vaikuttaa haitallisesti alueen koskemattomuuteen salassa pidettävään lajiin kohdistuvien vaikutusten kautta. Muilta osin arvioinnin asianmukaisuuteen liittyvien puutteiden vuoksi jää epäselväksi, vaikuttaako suunniteltu toiminta joko yksin tai yhdessä muun toiminnan kanssa haitallisesti alueen koskemattomuuteen. Jotta Natura-arviointi täyttää asianmukaisuudelle asetetut vaatimukset, on sitä täydennettävä.

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt Ylitarkastaja Riikka Juutinen ja ratkaissut Yksikönpäällikkö Jari Pasanen.

Tämä asiakirja LAPELY/241/2021 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument LAPELY/241/2021 har godkänts elektroniskt

Ratkaisija Pasanen Jari 12.05.2025 10:38

Esittelijä Juutinen Riikka 12.05.2025 10:39